

Levelezés: 1462 Budapest, Pf.: 611.
E-mail: ktep@chello.hu

AJÁNLÁS

közoktatási intézmények fenntartóinak a közoktatási intézmények átszervezése és/vagy többcélú intézmények létrehozása, valamint megszűnése, jogutóddal való megszűnése esetén az iskolai könyvtári szolgáltatások zavartalansága érdekében teendő lépésekről

A közoktatási intézmények fenntartóinak kötelezettsége, hogy az iskolai könyvtári szolgáltatást a használói igényeknek megfelelő módon biztosítsák intézményi átszervezések esetén is. Cél, hogy az iskolai könyvtár meglévő tárgyi- és humán-erőforrásbeli adottságai a jövőben is a legmegfelelőbb módon hasznosuljanak, a könyvtár-pedagógiai célokat szolgálják.

Az iskolai könyvtár biztosítja minden diák és pedagógus számára a közzétett információk hozzáférhetőségét, a könyvtáros, mint információs szakember segít eligazodni az elektronikus (és más) információk között.

Az iskolai könyvtárak működését négy tényező összehangolt együttese jelenti: gyűjtemények, - szolgáltatások, - könyvtárostánár, - infrastruktúra. Fontos, hogy a feltételrendszer mindegyik elemére tekintettel legyenek, amikor az iskolai könyvtárakról döntenek helyi szinten.

Az ide vonatkozó jogszabályi hivatkozásokat a mellékletben gyűjtöttük össze.

A fenntartó feladatai az intézményi struktúra-változásokat követően az iskolai könyvtárakkal kapcsolatban:

- Az iskolai könyvtári szolgáltatások további biztosítása (a vonatkozó jogszabályi elvárásoknak megfelelően).
- Az iskolai könyvtár csak akkor töltheti be az iskola szervezetén belüli tanulási-közösségi tér funkcióját, ha a közoktatási intézményben van elhelyezve. Iskolatársulások, mikrotársulások, közös igazgatású, többcélú intézmények, összevont intézmények esetén ezért minden tagintézményben is szükséges iskolai könyvtár, vagy ha az intézmény struktúrája nem éri el a legalább nyolc évfolyamot: könyvtárszoba (amely csak 1-4. évfolyam működtetése esetén elhelyezhető a tantermekben is). Középiskolák számára, legalább 8 évfolyamot képző általános iskolák számára pedig az iskolai könyvtár működtetése kötelező.¹
- Az intézményi átszervezéseket, összevonásokat követő szükséges létszámleépítések, státuszcsökkentések során feltétlenül vegyék figyelembe, hogy az alapfeladatok ellátása nem maradhat a törvény szerint előírt szakképzettséggel rendelkező szakember nélkül. A könyvtárostánári státuszok számát az ellátandó feladat figyelembe vételével számítsák ki, a közoktatási törvény vonatkozó előírásai szerint.²

¹ 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet, 7. sz. melléklet a Helyiségekről.

² 1993. évi Közoktatási törvény 1. számú melléklet, Első rész.

**Levelezés: 1462 Budapest, Pf.: 611.
E-mail: ktep@chello.hu**

- Az iskolai könyvtár feladatait csak akkor láthatja el nyilvános (települési) könyvtár, ha a jogszabályokban előírt feltételeknek megfelel. (Helyiség, felszerelés, szakképzett könyvtárostánár alkalmazása.)
- Az iskolai könyvtárakra igen komoly szerep hárul a tankönyvrendeletből következően. (Tartós tankönyvek, ingyenes tankönyvellátás stb.) Ezeket a feladatokat az iskolán kívüli – esetleg a település egy távolabbi pontján lévő – könyvtár nem képes eredményesen ellátni.
- Ha az iskolai könyvtár jogutód nélkül megszűnő intézményben volt, akkor a fenntartó a fenntartása alá eső más iskolai könyvtárak (vagy a területen iskolai könyvtári szolgáltatást is biztosító nyilvános könyvtár) számára további felhasználásra adja át a megszűnő iskolai könyvtár dokumentumait, felszereléseit, eszközparkját. Ezzel ugyanis a fenntartó területén ellátandó tanulók iskolai könyvtári szolgáltatását erősítik – ellenkező esetben ezeknek az alapfeladatoknak az ellátása sérül. Ha a fentiek nem lehetségesek, megfontolandó, hogy a megszűnő iskolai könyvtár gyűjteményét kötelezően fel kell ajánlani az országos iskolai könyvtári szakterületnek – vagy az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, vagy a Könyvtári Intézet főlőspéldány-kezelő szolgáltatásait igénybe véve.
- Többcélú intézmények létrehozása után a jogszabályi kötelezettségeket és a szakértői vélemények, háttér tanulmányok eredményeit figyelembe véve alakítsák ki az új intézmények struktúráját, készítsék el az új intézmény alapidokumentumait. Az iskolai könyvtári szolgáltatás és tevékenység, a könyvtárpedagógiai tevékenység a dokumentumok széles körébe kell hogy beépüljön, az alapító okirattól az intézmény SZMSZ-én, a helyi pedagógiai programon keresztül az intézményi minőségirányítási programig (IMIP) bezáróan.
- A helyben lehetséges alternatívák kidolgozásához szerezzék be iskolai könyvtári szakértő véleményét.

Az ajánlásunkban azokat a szakmai, pedagógiai, jogszabályi indokainkat sorakoztattuk fel, amelyek azt támasztják alá, hogy a könyvtári szolgáltatások nélkülözhetetlen elemei egy oktatási intézménynek:

A kulturális modernizáció irányairól című munkaanyagban – melyet Hiller István oktatási és kulturális miniszter 2006. december 13-án hozott nyilvánosságra – a tárca által kidolgozott kulturális koncepció is tartalmaz olyan célkitűzéseket, amelyeket az iskolai könyvtár hangsúlyos jelenléte nélkül nem lehet megvalósítani³.

³ A KULTURÁLIS MODERNIZÁCIÓ PRIORITÁSAI között: „I/2.c. Olvasásfejlesztési projekt: A kulturális tőkéhez való hozzáférés eszköz a sikeres életkezdet esélyének növeléséhez. Ezért szükségesnek tartjuk: **az iskolai és gyermekkönyvtárak és tevékenységük korszerűsítését, fejlesztését**”

II. A KULTÚRA ÉS AZ OKTATÁS KAPCSOLATA témán belül: „A Nemzeti Alaptantervben kiemelt szerepet kap a képességfejlesztés...A kiemelt fejlesztési feladatok az iskolai oktatás valamennyi elemét áthatják. Ide tartozik az információs és kommunikációs kultúra is. Az iskolának az elektronikus média hatásmechanizmusainak megértésére, általában a különböző médiumokban való eligazodásra, az igényelt információ megtalálására, szelektív használatára kell nevelnie....”(forrás: www.okm.gov.hu)

Levelezés: 1462 Budapest, Pf.: 611.
E-mail: ktep@chello.hu

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv céljaihoz kapcsolódva könyvtári területen is fejlesztendő területeket határoztak meg⁴.

Mindezek a prioritások az intézményi struktúraváltozást követően, a jövőben is feltételezik az iskolai könyvtárak jelenlétét, tevékenységének fontos összetevőit. Ezeknek a céloknak a megvalósítása érdekében tehát erősíteni kell minden számításba vehető viszonyrendszerben az iskolai könyvtár szerepvállalását a pedagógiai modernizációban, valamint a kulturális szocializációban egyaránt.

Bármilyen döntés esetén mérlegelni kell, hogy az iskolai könyvtári szolgáltatások felhasználása, illetve annak hatékonysága ne csökkenjen, a könyvtár-pedagógiai célok megvalósulhassanak!

Ehhez a felelős döntéshez kérjük, hogy mindenképpen tekintsék át az OKM, az OPKM, a KI, és a KTE ajánlásait, és kérjék a döntéselőkészítés során iskolai könyvtári szakértő véleményét!

2007. január 30.

⁴ „Cél: minden könyvtár – különösen az iskolai könyvtárak – rendelkezzen olyan hozzáféréssel, ahol a szerzői jog által védett tartalmak is hozzáférhetőek, tanulás, és kutatás céljából...Cél: olyan könyvtári programok kialakítása, amelyek segítik a társadalmi beilleszkedést és az egyéni versenyképesség fejlesztését, mind az iskolában, mind a társadalomban.”

Levelezés: 1462 Budapest, Pf.: 611.
E-mail: ktep@chello.hu

MELLÉKLET

Az iskolai könyvtár fogalma

- Az iskolai könyvtár az oktatási-nevelési intézmény tanítási, tanulási médiatára, oktatási helyszíne, információs kapuja, a tanórán kívüli nevelés központja.
- Az iskolai könyvtár az információs társadalomba, a tudástársadalomba vezető út eszközbeli és módszertani alapfeltétele. Segítségével az információs műveltség birtokába juttatható valamennyi felhasználója: a forrásalapú, hatékony tanulási technikák elsajátításának műhelyeként és tantárgyközi gyakorló terepeként az élethosszig tartó tanulásra készít fel.
- Az iskolai könyvtár új munkaformákat és új pedagógiai módszereket involváló tanulási környezet, mely az esélyteremtésben és a szocializációs folyamatokban egyaránt fontos szerepet tölt be.

Az iskolai könyvtárak működtetése

A **Közoktatásról szóló törvény** rendelkezései biztosítják a tanulónak a tájékozódás, az információhoz való hozzájutás jogát⁵.

Ez a törvény előírja azt is, hogy „Az iskolában működő iskolai könyvtárnak lehetővé kell tennie, hogy szolgáltatásait a tanulók és a pedagógusok minden tanítási napon igénybe tudják venni.”⁶

A **nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet** részletesen meghatározza az iskolai, kollégiumi könyvtárak működtetésének tárgyi, szakmai és személyi feltételeit⁷.

A hivatkozott rendelet 6/C. §-a az iskolai könyvtár működtetésével kapcsolatos legalapvetőbb tudnivalókat határozza meg.

A rendelet 3. számú melléklete az iskolai, kollégiumi könyvtár működtetésének szakmai alapkövetelményeit tartalmazza:

- „legalább egy olyan, a használók által könnyen megközelíthető helyiség, amely alkalmas az állomány (állományrész) szabadpolcos elhelyezésére, és legalább egy iskolai osztály egyidejű foglalkoztatására,
- könyvtárostánár (-tanító) alkalmazása,
- legalább háromezer könyvtári dokumentum megléte,
- szabadpolcos állományrész biztosítása,

⁵ Közokt. törv. 11. §. (1) c)

⁶ Közokt. törv. 98.§ (6)

⁷ „E rendelet 7. számú melléklete határozza meg azokat a kötelező (minimális) eszközöket és felszereléseket, amelyekkel – fenntartótól függetlenül – a nevelési-oktatási intézményeknek rendelkezniük kell.”

Levelezés: 1462 Budapest, Pf.: 611.
E-mail: ktep@chello.hu

- *tanítási napokon a tanulók, pedagógusok részére megfelelő időpontban a nyitva tartás biztosítása.*

Az iskolai (kollégiumi) könyvtár gyűjteményének széles körűen tartalmaznia kell azokat az információkat és információhordozókat, amelyekre az iskolai (kollégiumi) nevelő és oktató tevékenységéhez szükség van. Az iskolai (kollégiumi) könyvtárnak rendelkeznie kell a különböző információhordozók használatához, az újabb dokumentumok előállításához, a dokumentumok kiadásához, a könyvtárhasználat nyilvántartásához szükséges eszközökkel.

Az iskolai (kollégiumi) könyvtár kapcsolatot tart a többi iskolai (kollégiumi) könyvtárral, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézmények könyvtáraival, a nyilvános könyvtárakkal, és együttműködik az iskola székhelyén működő közkönyvtárral.”

Könyvtárostanárok alkalmazása:

A könyvtárostanárok alkalmazására a többször módosított 1993. évi **Közoktatási törvény 1. számú melléklet Első része** ad kellő információt: „*Ha külön jogszabályban meghatározottak szerint az iskolai könyvtár működtetése kötelező, a könyvtáros tanár (tanító) létszámának megállapításánál minden, az ötödik-tizenharmadik évfolyamon a helyi tantervben szereplő könyvtári órát, továbbá a könyvtár nyitva tartásának idejét is ajánlott figyelembe venni.*”

Ott, ahol kötelező az iskolai könyvtár működtetése, a főfoglalkozású könyvtárostanárra alkalmazása kötelező 2003. szeptemberétől. Az ajánlott kör (az a törvényi bekezdés, amelyben a helyi tantervben szereplő órák tekinthetők a munkaidő kiszámításának alapjául) az 1 létszámon felüli további létszám megállapítására vonatkozik. (Az iskola nagyságától, a tanulócsoportok számától függően emelkedő könyvtárhasználati tanórák, egyéb szaktárgyi órák számának arányában kell megállapítani az 1 fős létszám feletti további munkaórák számát.⁸⁾

Az iskolai könyvtárostanárok szakképesítéséről a **Közoktatási törvény 17. és 127.§-a** rendelkezik

A Közoktatási törvény 3. számú mellékletének 9. pontja szabályozza a könyvtárostanárra munkaidejének beosztását:

A könyvtárostanárra az iskolai könyvtár működésének, szolgáltatókészségének meghatározója, akinek a feladatai szerteágazóak.

⁸ 8 évfolyammal működő iskola esetén ez kb. 60 óra/év, amit a helyi tantervben határoztak meg a könyvtárhasználati ismeretek elsajátítására. Mind a Nemzeti Alaptanterv, mind a kerettantervi előírások ezeken túl minden tantárgyban tartalmaznak könyvtárhasználatra épülő elemeket is.